

GRAD ROĐENJA

Kao iz Bajke izranja. Sjećanjem zrači. Blista. Slikovnice nekih pradavnih predjela radosti i sreće lista.

Onda, nekad, sve su stvari bile ljepše. I veće. Razgovarali smo s njima. Igračke su zavodljivim govorom i muzikom ispunjavale naš prostor. Naš veliki Svijet kojemu se i samo nebo veselilo.. I obdarivalo ga.

M o j grad. Zavičaj.

Bila je kuća usred Grada. Perivoj ispred kuće - trava, stabla, cvijeće pozivalo je na igru. Ograda je bila uzletišta ptici. Vrt, veći od ulice, s druge strane kuće - veći od svega. Jedno otkriće Bajke iznenađenja, u kojoj su livada i nebo sa suncem i zvijezdama iznad sebe uvjerali da p o s t o j e i mi postojimo za radost.

Tamo se - s rastom cvijeća, s jutarnjom rosom i žuborom kiše oglasila prva riječ. Vjernost se povjerala nježnosti. Radost radosti.. U ozračju Tajne.

Mali grad: veliki Svijet.

Svaka kuća, ulica, trg - s poljima i vinogradima na rubu voljena grada, svaki trenutak dana - uvjerali su nas da je sve, i najmanje, v e l i k o nama sa zanesenim srcem i nezaustavljivom maštom.

Ja, dijete, bijah središte jednog Tajanstva. Sve za mene i zbog mene....

I boje su bile neka još nedokučiva živa bića dobrote. Sjene su dočaravale San. Župna crkva Svetog Nikole sa pučkom školom i gimnazijom u blizini usmjeravali su naš hod saznanja.... Mislili smo onda da je svaka nova stvar, novi susret s nekim i nečim čudesno otkriće. Novo jamstvo rasta.

Zavičaj. Moj Grad. Moj raj.

Osluškujem bajku, nepomućenu priču. Zbilju koja ne može nestati, jer je oduvijek.

Duboko skriveno korijenje.

I stablo raste i raste. Ne vidim mu domet. Probija nebo iznad sunca i zvijezda.

I sve nedodirljivo biva Svemir.

Utočište.

AKO JE RAST

O da narastem
do staza isposnika
sveta mislioca, proroka -
pustolova
na stazama Dobrote!

Ne znam što bih
u drskosti svoje volje
u smionim uzletima srca.

Bolje ne rasti
Ako je rast -
neka bude iz Bajke
utješna obećanja
Kad susret biva
uzajamni iskaz povjerenja
i rastanak znak
da i na dalekim
suprotno usmjerenim cestama
postoji postaja
na kojoj stablo Spokoja
u raskoš slavluka raste

I nitko ne zdvaja.

Foto: Vladimir Kostjuk (iz serije PORTRETI GRADA, 1996.)

Karmen Bardek

...

Kak veter čez oblok
pogled ti je v mojo dušo zašel
i tam se stiha
zгурil,
čkomečki srečo iskal.

Preletelo je vreme
dogi, dogi čas
do fčera samo senje
postale so delič nas.

Vežda v nami jogenj
čez pole različkov
pote za se išče.
Kak za melin zreli klas.

Mi smo kosci i težaki
žetva v dušam našem spi.
Šepčemo il* čkomimo rajši
kaj se, itak ne zbuđi.

MOM RAZREDU

I večeras su vaše oči
zlatna zrnca
sjajna od radoznalosti,
smijeha,
ili čak suza -
uprte u mene.

Pračena tim sjajem
večeras
sretna prebirem
sjećanja
na prva slova,
brojke
ispisane vašom rukom
ali tintom mog
bića.

Vi, ja - ili
ja, vi.
Svejedno.
Isti su dani,
iste klupe,

isti obris krede
ostavljen na nekoj
zelenoj ploči - našoj.

Ispreplišću se jutra i popodneva
i gle - već pišete, čitate
zbrajate, množite...
Marljivo punite svoje malene
škrinjice znanja
uredno slažući moje riječi
jednu pored druge
jednu iznad druge.

I večeras
vaše
upravo ošiljene olovke
ispisuju zlatna slova
mojom razgolićenom
dušom.

Otvaram imenik svog srca
i upisujem ocjenu:
VOLIM VAS.

Foto: Vladimir Kostjuk (iz serije PORRETI GRADA, 1996.)

ZEMLJA ŽDERE

Zemlja ždere meso, perje, kosti, dlaku
i truplima svoje materinstvo hrani,
u njezine rupe poniru svi dani,
bitak se rastvara u sveopćem mraku.

Opsjednuta bića kruže oko sunca,
znoje se elipsom na svemirskom tragu,
sanjaju o slavi, o moći i blagu,
ponoru pada i kobi vrhunca.

Nigdje nema tla što nikad se ne trese,
niti ima vode koja nam ne prijete,
sav je život dio destruktivne smjese

što nas od rođenja počne moćno mljeti.
Potom zemlja mirno dovrši to djelo,
nad grobom nam vjetar zaurla opijelo.

Teško ću se snaći
Teško ću se snaći u sjenama dana,
dok uplašen lutam rubom uskog puta;
šiljak mi probija opnu vidnog kuta
a voda se širi - bezdušna i slana.

Iza uma slutim stvaran grad iz snova,
kuću koja opet negdje stoji sama,
tajni svjedok šuti (mukli pjev iz hrama),
pruga svoj krug spaja (krik noćnoga lova).

Ne znam trčim li ja, ili podne žuri,
u klancima leže gole suhe stvari;
ravnodušno staklo u prazninu zuri,

lebde spužve, žice, lažni kalendari.
Kroz sunčane rupe pijesak brzo curi,
a tama u kugli - mistično se žari.

Foto: Vladimir Kostjuk (iz serije PORTRITI GRADA, 1996.)

DOMOLJUBI

- Kaj buš popil, Edi ?
- Ma ne znam, alkohol ne smem radi želuca, a drugo mi se ne pije.
- No, pa konobar čeka. Reci !
- No dobro, nek bude nekakav sok, naranča.

Stari moj, na kaj je to došlo. ti piješ naranču, ja čaj od šipka. Tebe boli želudac, mene muče živci, a obadva imamo pun kufer briga. Si se ti tomu nadal ?

Nisam, Mirko, nisam. Sve je to meni onda, 1989. igledalo drugčije. Cijeli se svijet mijenjao, dolazilo je novo vrijeme, osnivali smo stranku i svijet je bio naš.

I ja ti tak često razmišljam o onim vremenima. Se sjećaš, Edi, kako sam došiel k tebi u firmu i donesiel sam ti pristupnicu i bedž s hrvatskim znakovljem, a ti si mi stisnuel ruku i zagrlil smo se kak dva urotnika.

Kako se ne bi sećal. Pa ja sam onda bil u nemilosti kod mojega šefa, onoga trogodita i komunjare kaj je na svakoj veselici popeval "Od Vardara pa do Triglava" ..." i držal nam je propovedi o komunizmu. Da bu svuda komunizam propal, ali ovaj, Titov, taj bu vječno trajal.

I gdje je sad taj tvoj bivši šef?

A kaj ti ja znam ! Čul sam da je prek Mađarske otišiel u Srbiju, tam su ga kao Hrvata premlatili i opljačkali i onda se vrnul natrag, a budući da je kuću prodal, novce su mu uzeli Srbi, zaposil se je negdje u Rijeci i nekak se snalazi. No, njemu ne bu nikad zlo jer takvi su žilavi i uvijek si nađu podršku. Znak koliko još u Hrvatskoj ima bitangi koje jedva čekaju da dignu glavu i naprave rusvaj.

Ma to je jasno, nego Edi, kaj bumo s revizijom? Si kaj razmišljal? Ja nemrem spatii.

Znam, Mirko, nemrem ni ja. Celu noć se vrtim po krevetu i žena me svaki čas pita kaj mi je, a ja nemrem reći ni njoj ni ikome osim tebi.

I ja sam u istoj situaciji. Ja sam ti, Edi moj, sve to nekak drugačije zamišljal. Nekak sam bil idealist. Reko,

bumo osnovali stranku, bumo ostvarili svoj cilj - hrvatsku državu, bumo skinuli komuniste i one Srbe koji su bili unitaristi, bumo osnovali svoju vojsku i sve drugo, pak bumo svi pošteno delali i sve bu neglo išlo naprijed prema Europi. Koprivnia se bu, kako i cela Hrvatska, čisto preobrazila. Svi bumo poštteni, bumo pjevali, svi se bumo grlili, pili gemište, išli na mitinge, svud se budu vijorile hrvatske zastave, na sve strane bu se orila pjesma "Oj ti Vilo, vilo Velebita ..."

Mirko moj, a tko nije tak mislil. Pa ja sam kupil sve kasete božićnih pjesama i onaj Božić 1989. bil mi je najdraži v životu. Išel sam na božićne mise, na polnočku, bežal sam po gradu od jedne crkve do druge, pjeval sam iz sve snage "Narodil nam se kralj nebeski ..." Veselil sam se kak budu došli izbori i kako bumo mi, svjesni Hrvati, pobijedili pak bu u Hrvatskoj konačno zavladala vječna sloga i mir.

Se sečaš, Edi, kak smo si nazdravili na dočeku Nove godine 1990.

Svečano smo se digli, otpjevali se "Lijepa naša", napunili čaše ovijene trobojnicom i povikali: Za "Hrvatsku !", pa smo iskapili do dna. Osjećao sa, se tada najčasnijim čovjekom na svijetu.

Svi ono snovi, sve one nade starih Hrvata od Marulića do mojega suseda Martina kojemu su zbog pjevanja "Ustani bane" 1972. presudili šest let zatvora na Golom otoku i tamo mu uništili bubrege pa je čovjek umrl u četrdesetog, svi ti snovi o Hrvatskoj bili su pred ostvarenjem i ja sam bil ponosan kaj ne samo da živim u vrijeme njihovog ostvarenja, nego i kaj sam i sam sudionik, član stranke koja je Hrvatska i koja bu te snove ostvarila.

Znaš ti, Mirko, da sam ja hodal po selima i držal predizborne govore od Zablatja do Novačke, da sam ljepil plakate i to me kao pravnika i čovjeka u srednjim godinama nije bilo sram. Dok sam negdje vu Starigradu lepil plakata s pozivom na izbore za slobodnu Hrvatsku, pozval me je u kuću nekav deda, sad je već pokojni, pak mi je čestital i dve mi je vure uz gemišť pripovdal kako se je on boril za Hrvatsku u vreme Radića i Mačeka. Plakal se je dok se je setil "Križnoga puta" gdje su mu ostali najbolji prijatelji i gdje je Tito dal pobiti hrvatsku mladost. Ja sam ga tješil da bu sve to sad popravljeno, osvećeno, da budu svi grobovi otvoreni i posvećeni, da dolazi hrvatski preporod. Rekel mi je je: "Samo pazite, dečki, kaj nekaj ne zgrešite! Hrvatski narod vam ne bu oprostil. Pazite na lakomosti i se koji su lakomi sterajte. najte popušćati ni svojemu ocu ak vidite da je lopov i da neje za slogu nego da gledi samo svoj žep. Ako tak ne napravite, pak bu med Hrvatima počela nesloga i onda zbog hrvatska sloga, sreća i budućnost !"

Da, bilo je tih anonimnih starčića, tih poštenjačina, tih starih hrvatskih idealista na sve strane. Ali mi nismo slušali. Zapravo, ne bi se moglo reći da ih nismo razmeli, ali nekak nam se činilo da sitnice nisu važne, a osim toga, da mi, ipak imamo i nekakva prava, pa zaboga, mi smo bili hrabri, podmetnuli smo leđa, nismo se povlačili ni pred prijateljima KOS-a ni pred Adžićevim televizijskim proglasima da će nas satrti.

Mirko moj, čitava je Hrvatska digla glavu, sve je disalo u zanosu, prodavali su hrvatski znak i hrvatsku vodu, hrvatski um i hrvatsku budućnost...

Je, baš tu leži zec, to nije valjalo kaj se sve počelo prodavati. nekad, dok smo bili pod komunistima, Božić si slavil skromno, kupil si si maloga boreka, okitil kak si znal i mogel, otpopeval si si kakvu pjesmu i osjećal da si mnogo više nego oni, dogmati i unitaristi koji i ne znaju zmoliti Očenaš. A od 1990. počelo

se za Božić trgovati kak da misle i samoga Boga prodati. Se je bilo puno kaseti, ploča i kojekakove krame i sve to kao, tobože, uz Božić. Trebalo je to zabraniti, trebalo je neka napravit kaj se to sve ne bi tak vulgariziralo, banaliziralo, tak razvonilo.

Je, a kaj smo mi mogli napraviti. Celi svet živi u neakvoj potrošačkoj groznici, svi beže za zaradom i svi hoće neka imati: auto, kuću, hladnjak, ledenicu, centralno, vikendicu na moru, kompjutor... Svi su ljudi za lovom i nema toga kaj ne bi napravili da ju zarade.

Znam, Edi, ali kaj mi od toga sad imamo ? Kaj to tebi vredi i meni, da imamo i "opele" i apartmane na moru i sve drugo kad tu sedimo, glava nam puca od briga, obojica smo posijedili, osjećamo se prljavo i sumorno pijemo čaj i sok pak čekamo da nam pošalju sudski poziv.

Možda je tak i bolje, možda to, Mirko, jedanput treba ipak prekinuti. Je, strah ti je mene, moram priznati, a i tebi nije svejedno, ali ako pravo pogledaš, to tak nemre ići dalje. Svi si grabiju kaj ko stigne, svi si štimaju kojekakove zarade, dionice, kredite, procenete, sve je to naštimano, nelegalno, ispod žita, iza plota i što više imamo, više hoćemo zaboravljamo na temelju etiku, na poštenje, na ideale, na glavni silj, pa sami sebe preziremo i dalje jurimo kak muhe bez glave, a kam?

U propast, u ništavilo, Edi moj, prijatelju moj. Znam ja to i svjestan sam da sam i sam pal u zamku vlastitih obmana, ali natrag se nemre drugač nego sve to preseći i tak ti bum mi uskoro došli na udar. Nego mene ti, Edi, zanima kako si ti to zglajzal ? Za mene mi nije čudo. Nemam fakultet, delal sam kak sitni činovnik, ponudili su mi funkcijicu, pa ovu i onu komisiju, pak upravni odbor, pak kredit, pak dionice, pak malo javno, malo tajno, pak su mi namestili lutriju kaj sam dobil auto, pak dražbu kaj sam jeftino kupil kuću, pak mala donacija i došel je kompjutor i sve to pomalo, neak neprimjetno, a kad sve zbrojiš, pobral sam kojekaj, a platil ništ. Sad me čeka istraga i tko zna kak bu to završilo. Ali ti si čovjek s fakultetom, pravnik i postal si direktor. Pak zakaj si se ti upustil vu to s cigaretama i carinom?

Je, Mirko, ti misliš da je biti direktor neka ! To ti nije ništ kaj se plaće tiče. Doduše, imal sam malo više, jedno četiri tisuće kuna, kad bi se sad preračunalo, ali kaj ti je to. Gledal sam na tim simpozijima i seminarima direktora s trideset tisuća kuna plaće, u najskupljim odjelima, sve u zlatu, od prstenja do zlatnik vura. Dovodili su svoje ljubavnice i plaćali im najbolje hotele, odlazili su u šoping u Beč i München... Pak sam si mislil da zakaj bi ja bil najzadnji ? Znal sam ja da ima i siromaha kaj nemaju za kruh i kaj im deca hodaju u poderanim cipelama, ali to mi neak nije dolazilo do pameti kaj bi me trgnulo. Čovjek se navek meri s onim kaj više, a za bokca si misliš: a kaj mu ja morem, sam si je kriv. I tak je išlo. i mene su uključivali u kojekakove upravne odbore i komisije, ali to je sitnica. Glavno je počelo kad mi je na neakvom skupu direktora jedan ponudil da napravimo preko firme uvoz i da smuljamo s carinom. Nečkal sam se, ali su me uvjerili da je to posel koji bu koristil Hrvatskoj, da budu tu ljudi dobili posla jer bu strojeva i sirovina za nastavak proizvodnje, a inače budu tvornice zaprli. Pak sam se na kraju odlučil napraviti posel. Je, a onda smo bili svi vu poslu. S jedne strane, bojal sam se da mi se ne osvetiju. I tak smo napravili još jedan posel, šleper je prošel, vagon je prošel, pa su se onda nizali šleperi i vagoni, a i na mojem računu bilo je sve više hrvatskih dinara i poslije kuna. E, onda sam se pojagmil za velikom kućom, pa sam si kćeri za osmanaesti rođendan kupil auto, pak sam si našel mačku koja me mazila, ali mi je i izvlačila lovnu, ali kad imaš takvu mačku i s njom uživaš, misliš si: Pa to vrijedi, to je pravo, a ne misliš da je to sve prolazno i da sve to ne

vrijedi ništ jer kad prođe, kad izađeš iz kreveta i vrneš se doma, kaj od toga imaš? Ali tko bi se savladao. Voze te u državnom autu, ideš u Zagreb, stalno si blizu ministarstva i važnih osoba, snima te televizija, imaš dionice, imaš procenete, dividendu..., pa ti svi oni mali, ona sirotinja, izgledaju nevažni, kak pijuni u šahu. Ti si kralj, tebe svi slave, a oni su prikzibneri. Ali, nije tak. Došlo je drugo vrijeme, netko je počepkal, otkril je i za dionice i za vagone i za kamione i za kojekaj, i sad smo tu. Mene boli želudac, posjedio sam, izgubio sam sve ideale i zanose koji su me nosili za cijele mladosti, čekam da me dođu uhititi, žena me je napustila, djeca me se srame, prijatelji su me se odrekli, ljubavnice su si našle nove donatore i lovatore, a ja sedim s tobom i tučem se po glavi.

Čujem da su i Juru potegnuli, a i Stanko da je bil na saslušanju.

Je, pa znaš kaj je Stanko delal s robom i kak je na sve strane potplaćival, a za Juru čak govore da je kral drvo i šume i da je posrijedi droga.

I tak, Edi, tak smo mi sad tu na čajju i soku, pet godina stariji, razočarani ...

Nije meni žao ak se razočaram, Mirko dragi, u druge ljude, jer fučka se meni za druge ljude. Meni ti je žal kaj sam ja sam sebe razočaral i kaj sam izdal cijeli svoj život. Ak me dođu sutra uhititi, to bu me uhitila hrvatska vlast i to s punim razlogom, kak i druge koji su delali protiv zakona i koji su popljuvali sve one ideale koje je Hrvatska u nama gledala 1989. i za koje smo mi tako žarko željeli živjeti. Mi smo, Mirko, shvaćaš, sami sebe izdali, jer svi ti auteki, sve te vikendice i marke, sve to nije vrijedno. Sve je to prolazno, a i mi smo samo epizoda, dok je Hrvatska vječna i mi smo nju, tu svoju vječnu Hrvatsku, prevarili, napustili, odbacili, iskoristili, popljuvali.

Da, a to smo radili baš u vrijeme kad su hrvatski mladići ginuli na ratištima i kad su toliki ostali bez svojih sinova i braće, bez muževa i očeva... Slažem se s tobom, zaslužili smo da nas uhite, ali samo ako to budu svi koji su to delali, a ne ak mi budemo žrtveni jarc. Ne bi htel da za pet-šest let izađem iz zatvora i vidim da sam bil bedak jer oni koji su krali skup z menom imaju još više, a ja sam sedel na robiji. Za to razmišljam da bi ipak zbrisal van. Bum se negde snašel u Europi. Bolje da tam živim slobodan nego da sedim v Lepoglavi. Ideš i ti? Bumo se skup lakše snašli.

Čuj, Mirko, ja sam umoran i bolestan, ja ne idem nikam. Nem me zgrabe i nek me osude. Svejedno mi je dal bum samo ja v čorki ili još netko. I sam si rekel, mnogi su u ratu poginuli. Ja nisam bil v ratu, kajem se, žal mi je kaj cucku kaj sam se tak polakomil i svejedno mi je je ak odsedim. Morti se i ne vrnem iz zatvora. To me je je Bog kaznil za to kaj sam napustil one osjećaje kaj sam ih nosil u sebi dok si ti došel s pristupnicom i dok sem mislil da je cela Hrvatska u meni. Ja se moram žrtvovati, moram proći katarzu, moram opet spomenuti sebe kak Raskoljnikov u romanu "Zločin i kazna". Ne radim to zbog drugoga, nego zbog sebe da bi mogel sebe poštvitati, a to mi je važno, čak najvažnije i da bi se bar malo oslobodil krivnje prema onomu dedi kaj mi je vu Starigradu priopovedal o svojim patnjama i ja sam mu obečal da ne bum napravil ništ kaj bi oozneveril, a one ideale koje je on u sebi nosil i one nade koje je u mene, i sve nas, polagal. zato ti ja ne idem nikam.

Dobro, stari, dobro, Edi, napravi kak hočeš. mislim da grešiš, ali o tome odluči ti sam. Ja idem još danas. Još mi nisu uzeli putovnicu i to mi je je zadnji trenutak. Vidimo se, Bok! Daj da te još jedanput zagrlim.

Bok, Mirko, bok! Oprosti kaj se plačem. Nemrem se suzdržati. Svega sam se setil, svega kaj smo prošli u ona vremena dok sam bil obični, mali, ali poštenu pravnik i dok sam trpel za Hrvatsku. I ti si bil z menom i koliko smo noći razgovarali i veselili se ili srdili na komunjare i totalitariste. A sad, ti u inozemstvo, ja u zatvor. Ali, ako je to bolje za Hrvatsku, nek bude tak, jer onda je to bolje i za mene. Kaj sam ja bez Hrvatske ? Ništ i nikaj !

I meni idu suze, Edi, ali jedno ti moram obećati, ni u inozemstvu nebum zaboravil Hrvatsku i ona vremena. Možda i ti i ja opet spoznamo sebe i nađemo se tu u povoljnijim okolnostima. Sad nam suze ne budu pomogle. Kaj smo napravili, napravili smo. Ima u Hrvatskoj još ideala, na njma se Hrvatska temelji i po njima opstaje.

Možda ćemo se jednom, kad okajemo svoje krivnje, imati pravo i mi opet pridružiti tim časnim ljudima. zato ja želim u zatvor i ta me mogućnost ispaštanja jedina drži u životu te mije daje nadu da nisam potpuno duhovno i moralno propal. Sebe ću cijeniti onda kad budem imal osjećaj da sam dovoljno trpel prema težini svoje krivnje.

Ja nemam toliko snage, Edi, jednostavno ne mogu. Cijenim te, ali nisam pripravan sve to podnijeti. Zato ti želim da izdržiš, a ja idem preko granice. Bok !

Bok Mirko i sretno ti bilo !

Foto: Vladimir Kostjuk (iz serije **PORTRETI GRADA**, 1996.)

ZAVIČAJU

Sunce treperi proljetnim zrakom,
Zeleni dragulji i jabuke u cvatu,
Skromne kuće i marljivi žitelji,
Vinica se kupa u zalazećem zlatu.

U Zvirišću novo proljeće pupa,
Lastavice se vraćaju u gnijezda stara,
Upijamo spokojno vjeru u Boga
S baroknog, močilskog oltara.

Ovdje se rado ruka pomoći pruža
I svatko je prijatelj bar jednom svakom.
U zavežljaju srca, tu sliku sam ponijela
Odlazeći, nejaka, na zapad, vlakom.

U trenucima tjeskobnim i teškim
Bila mi je izvor hrabrosti i snage
Zavičaj me čekao u trešnjama zrelim
I brižnom naručju majke blage.

DAROVANA PODRAVINA

Kada Bog dijelio je rodnu grudu,
Rekao je: "Podravinu lijepu
U naslijeđe ću vam dati.
Marljivi ste, kao djeca blagi,
Dragi moji, sjeverni Hrvati."

I od tada u srcima našim, ljubav
Za te kao Drava drevna teče,
Lijepa si nam u haljini od smaragda
I zlatom okićena zrelog žita,
I kad vjetar kosom Bilogore šeće.

Rađajuć se na toj sretnoj grudi,
Darovi nam s neba duhovnosti stižu,
Slikari se, stoga, pisci i poete
Kao ruže, van vremena, u djelima
Svojim, prema nebu i u vječnost dižu.

Foto: Vladimir Kostjuk (iz serije PORTRETI GRADA, 1996.)

KOPRIVNICA, KOPRENICA

Moj je grad moja misterija i sjajna sjena,
Tu je svjetlost koja podiže krovove
Do ruba mjeseca, kao lađe,
A sunce spušta u odbleske svjetiljki
I umnaža tisuće puta zrcalima.

Tu su vrtovi u kojima se mole ptice
Jasnim glasovima, i tihе mačke
Taru o leđa usnulog patuljka
Čiji je šešir neubrana ruža,
A slak pred plotom truba i violina.

Ovdje su djeca koja se dovikuju
S anđelima, i kojima na oblacima
Najljepše blistaju kreda i spužva,

Sve dok u džepovima nose miris večeri i jutra,
Jutra i večeri, kao žetone s istog vrtuljka.

Moj je grad moja tajna, ljubav
Koja se ne skriva, razastrta krošnjama drveća,
Licima ljudi i stihovima kao pločnicima,
Jer u njega je moje srce ugrađeno
Kao zrnce rubina u zlatni medaljon
Malenog sata koji nikad ne sniva,
Jer stalno pjeva kazaljka:

Koprivnica-Koprenica,
Koprivnica-Koprenica,
Među zvijezdama i prijestoljima
Jedna i neusporediva.

ANĐELI VOLJENIH

Najteže je anđelima,
Oni ulaze u naše sobe
I vide nam lica u zrcalima,
Daleke suze u ognju srebrnog dima,
Krila im šušte u zraku
Kao providna svila,
Dok lebde na svijetlim stopalima
I razastiru san od jednog
Do drugog ruba tamnih prozora,
Nalik sklopljenim očima
Kraljevine i princa.

Najteže je anđelima,
Oni znaju što sanjamo,
Čitaju poput slova nove abecede
Trzaja naših lica i tijela
U mukama.
Često su im usne kao mjesec blijede
I njihova je tuga kao svjetlost bijela,
Kao sol i kruh na Kristovim rukama.

Ponekad, noću, moj i tvoj anđeo
Uhvate se za ruke

I šecu dugim hodnicima,
Bez riječi,
Umjesto nas šecu putevima
Koje nikada nećemo prijeći,
A čiji nam miris ostavljaju
Na jastucima, prije jutra,
Kao dar, umjesto krila
Udahnuo sutra.

Najteže je anđelima,
Jer oni vide naša srca,
Ružičasta vrata,
Nalik živim cvjetovima ruža
Na koljenima, i u nebesima,
Njih ne može opečti naša vatra,
Ali ih zna ganuti razlivena toplina
U grudima.

Ne govori mi da ti je teško,
I ja ću šutjeti, zauvijek,
Znajući da najteže je anđelima
Koji vide Boga, i ljubav zatočenu u ljudima.

Foto: Vladimir Kostjuk (iz serije PORTRETI GRADA, 1996.)

POZDRAV KOPRIVNICI

U zrcalu Drave već se zora kupa,
na suncu se srebrni ljeskaju sprudi.
Na zvon sa zvonika i na pjesmu pjeta
i moja se draga Koprivnica budi.

Promalja se jutro kroz drveća grane.
Probuđenih ptica pjesma se razliježe.
Slušaj kako kuca srce Podravine,
čija se ljepota okolo proteže!

Nek´ je pozdrav mojoj Koprivnici dragoj,
i za njene dobre i marljive ljude,
za trgove njene, parkove i cvijeće.
Nek´ ulica svaka pozdravljena bude!

Blagoslovi, Bože, ovu plodnu zemlju,
koja mi je život, dom i ljubav dala!
Blagoslovi ovaj dio moga neba,
s kojeg zraka sunca ogrijat" me znala!

Hvala ti za raskoš proljetnoga cvijeta,
hvala, dragi grade, za sva ova ljeta,
za sva draga lica i za tople ruke,
za sigurne snove i ognjišta sveta!

Večeras, kad mjesec krovove pozlati,
kad se prva zvijezda s Bilogorom spoji,
za tebe će tiho pozdravljenje biti
i želja da sretni budu snovi tvoji.

BUDI VOLJA TVOJA...

Još ima na svijetu nasmijanih lica
i srca otvorenih koja ljubav nose.
Zašto, kad spremna su sebe svima dati,
moraju sama da za ljubav prose?

Ako je čovjeku suđeno da pati,
neka bude, Bože, volja tvoja,
al´ kako ću dušu svoju spasit´ znati,
ako mi zamuti oko patnja moja?

Oprosti, Bože, mome ljudskom srcu
što katkad pogled gnjevni k nebu diže!
Ti si ga stvorio za ljubav i ljepotu.
Od tebe traži da mu budeš bliže.

Foto: Vladimir Kostjuk (iz serije PORTRETI GRADA, 1996.)

OPATICA TREZICA (ODLOMAK IZ PRIPOVIJETKE)

Trezica je bila još mala deklička gda ji je hmrl jotec, a njejna mati fajna mlada žena ostala je vdovica na velkem grunto s ponom štalom marhe i z pono zemle za obdelavanje. Pomagal je njejni rod, a nekaj so obdelavali drugi spolom. Trezico je odgajala vu kreposti i pobožnosti, a ona je poslušala mater, dobro se vučila vu školi, tak kaj ji je mati jempot povedala: - Samo se ti vuči drago moje dete mi imamo penez kaj peš dale vu školo za vučitelko i neboš se morala močiti na zemli kaj ti bo leže.

Leta so prehađala. Trezica je zrasla i bila lepa deklica. Gda jo je trebalo dati dale vu školo vu grad, materi je bilo teško odeliti se od nje pak jo je ostavila nek bo još malo doma. Kak so k njim dohađali težaki i rodbina na delo, došel je pono pot i lvek kaj je bil Trezičine matere kumče, bil je dve lete stareši i kak deca do skupa rasli i igrali se on i Trezica. Njevni stareši navek so priskočili gda je bilo treba vu kakvem delu. lvek je bil fajni dečko, jaki i lepo razviti, imel je sedemnajst let, a Trezica petnajst. Dohađal je skorom vsaki den kaj bi nekaj pomogel, ali ve ne radi posla nego kaj bi bil malo s Trezicom. Ona mo se dopadala, a i on nje, samo kaj so pazili kaj nebi njejna mati zeznala gda je Trezica bila blagarska čer, a on je bil z težačke hiže i nižešega roda. Al za lveka je ne bilo lepše deklice od kumičine Trezice i neje mogel biti kaj jo nebi videl. Poskrivečki ji je donašal kakof cvetek kaj ji je dal, a ona se veselila. Jempot jo je pital - Joj Trezica, a kaj bo ako kumica zezna da ja dohađam radi tebe, bo me špotala kaj nem vre smel dojtji? Morti bi bilo bole kaj bi otišel na delo vu grad? - Trezica ga je milno poglenola - Naj lvek otijti kak bi mi bilo grdo kaj te nebi vidla, morti nit majkica nedo nikaj prigovarjali ako bodo znali da se imamo radi, pak med nami nega nikakvoga greha. - lvek je čkomel, a onda pove - Mi smo još mladi i moramo čekati još dve lete gda se bom smel ženiti, a za toga kumica tebi najdo dečka njim po voli makar ti neboš štela. - Na to Trezica hitro odpovrne - Nikaj meni nemrejo majkica, ako mi nebedo dali tebe ja bom hmrla rajše nego pem za drugoga ili nigdar ne pem zamož. - Tak so se dvoje mladi gledeli i spominjali i držali za roke.

Jeden den majkica je itak zeznala i vidla da se med lvekom i Trezicom nekaj zmenilo. Gda bi lvek dohađal kaj bi pomogel vu štali ili na grunto, ako bi Trezica bila doma on bi bil vesel, a gda jo je nekam poslala i neje jo videl, otišel bi nazaj doma. Kak so prehađali dnevi mati je počela paziti i na Trezico i vidla je da i ona komaj čeka da dojde lvek i razveseli se, a ako ga jen den nega onda samo čkomi i neje zadovolna. Vu takvem raspoloženju jempot jo zapita - Trezica dete moje, a kaj si tak nevesela, kaj ti neje pra? Pak tebi nikaj ne fali, imaš vse kaj druge dekle nemajo. Za koje leto peš zamož kaj dobimo moško roko vu hižo, znaš da je velki grunt i pono posla. Bomo našli dobroga dečka kaj si boš sama zebrela i kaj ti bo po voli. - Trezica se ne vupala majkici povedati za lveka, čkomela je jen čas, a onda zdigla glavo - Najte se majkica srditi kaj mi nebote morali zbirati dečka, ja sem si vre zebrela. - Nato jo majkica zdignjenem glasom presečo vu reči - Kaj, tisi sebi zebrela sama a mene nesi niti pitala? Kaj sem ti ja, kaj sem radi tebe ne štela iti drugi pot zamož, samo kaj za te čuvam to vse kaj imamo? Ti Trezica moraš meni povedati kaj bom i ja znala al bo to dobro za te. - Čkomela je Trezica, potulila glavo, bilo jo je sram pred majkicom. Vu tem majkica mirneše zapitajo - Pak mi onda poveč, kojeg si dečka zebrela? - i zdignejo z rokom Trezičino glavo. - Ne vupam se majkica povedati kaj vam nebi bilo pra. - Majkica počkomijo, onda jo oštro zapitajo - Kaj je morti lvek? Poveč Trezica? - On je, lveka sem si zebrela, ja drugoga nečem. - Mati se resrdila - A tak ti meni poveš i neje te sram, kaj ti misliš da je on dečko za te? - On je tvoj pajdaš i moje kumče, ali nikak nemre biti tvoj muž, on je ne za našo hižo. - A kaj to velite? - poglene Trezica splašeno majkico - Pak kaj njemo fali gda je vreden i pošten? - Velijo majkica - To ti nikaj ne vredi, gda je ne od vekšega roda, on je siromak spram tebe. Tak bi se svet čudil za koga bi ja dala svojo jedino čer? - Dobro majkica ja onda nepem zamož za nikoga drugoga ako mi njega bote branili. Mati je malo čkomela a onda povedala - Nemam ja nikaj protif lveka, fajni je i vreden je, no bomo još vidli kak bo. - Trezici je bilo leže kaj je majkica znala, a lvek je i dale dohađal i njemo kumica neje nikaj povedala. Još jedno vreme mladi so se milno gledeli i spominjali, neso mislili kak bi se vse moglo premeniti.

Foto: Vladimir Kostjuk (iz serije PORTRETI GRADA, 1996.)

kristina

koprivnica grad koji je u nama
tvoja šutnja tugom me ispunjava
među tvoje kose zaplelo se sjećanje
odnijela si iz mene sve

ljetu su nam odnijele kiše
po ulici vjetar raznosi lišće
suze su tekle niz lice
ono gorčine vrijeme će da izbriše

još malo šetnje niz obalu
rastanci su ono što dolazi na kraju
nijedna suza nije uzaludna
noć je bezdušna zaljubljena i bludna

kristina
vani je zima
vani pada snijeg
vlak odlazi za zagreb

more

more mi
do nogu sjeda
ja njega gledam
ono mene gleda

more ima
plave oči
more je plavo
i u tamnoj noći

more je ljeto
ljubav je more
do idućeg ljeta
gledat plave ću zore

Foto: Vladimir Kostjuk (iz serije PORRETI GRADA, 1996.)

RIJEČI MOLITVE

Bilje i kamenje
Rana i nestajanje
Budućnost i smrt
nose jednaku zadaću

Sat otkucava prestanak spomenara
krv upija sukrvicu
iz mlijeka nečovještva.
Traje krv
i pije daleke vidike sjenama.

Na žeravici sunca
nejake dječje usne.
Vremena ljuljaju sadašnjost
i čvor godina s proljećem.
Vremena debljaju na suncu
da objave sreću ili kaznu!

Služni život prezire prošlost
Prozira budućnost
i paučina u zapetljaju
Praznine nedirnute
Savijest Svijeta na suđenju
Jakost uma mjeri granice
i traži predujam Istini.

U groblju je urezan znak čovječji
Znak šapuće lozinku Svijeta
glasom usne nepomične.

S uzdahom budimo zore
S uzdahom miješamo pijesak s kamenjem
S uzdahom palimo posmrtnu svijeću
za predanje čovjeka patnje.

Foto: Vladimir Kostjuk (iz serije PORTRETI GRADA, 1996.)

MORAL BOM DOJTI

Več dogo nesem hodil
bos po stezi v pole,
več dogo ne znam da sem
kak mali dobre vole.

Mi stiha poveč, šepni:
kak da zlečim dušo,
bom moral doйти još jempot,
zdeni sevri veš pušo.

Moral bom doйти, moram videti
jel mami na grobo rožica cvete.
Preveč me muči, očem tak znati
da nesem još zabil biti dete.

Več dogo nesem videl
hižo našo staro,
več dogo nesem videl
ni dunjo na ormaro.

Štel bi da me još mati
kak dečeca špota,
al pono se let okoli
moje duše mota.

Moral bom doйти, moram videti
jel mami na grobo rožica cvete.
Preveč me muči. Očem tak znati
da nesem, bar v sebi još, zabil biti dete.

Foto: Vladimir Kostjuk (iz serije PORTRETI GRADA, 1996.)

PAK JE JENO VREME PRELETELO

Več so ve pomalo črvice, al so najlepše, prosnice v naši stari hiži. A tek mali obločeci! Na saki hiži nekaj drugač pogledavlo, namigavlo, žmigajo. Kak i joči. Otpрте, velke, zapрте, prefrigane, poštene, zelene, vesele i još sake fele.

A slama na hižici? Kak lasi. Nekoje kredno počesane, druge zalizane i nalickane, a nekoje pak tak skosmane kak da so se tu ve pred čas potokle.

I dok i sama pretačem svoje dneve i noči, gledim jih tak i gledim. I saka, baš saka mi je slična na čoveka, na gazdo... Je, je, je, no dobro, jega jih i ženskoga obraza. Drobnihi, turobnihi, đedernih, kočopernih, svadlivih, nakostrušenihi, pobojnih. Od hiže do hiže... Il jo si gledijo a ona se samo raši i raste, il jo nišče neče pogledati, kak ni kakvo starico, a njo je sram kaj se još više poguravela i stisnola vuse. Meni znam - nijena neje grda. Saka ima svega obraza, svojo dušo, svojo sudbo i najlepše zeleno mahovino.

Kroh, mahovina, a med mahovino se postavil mali, nakrečeni rafung. Skoro je celi nekaj na jen kraj kak i dedekov škrlak dok dobre vole ide zvečer z goric. Postavil se tak rafung i dela, a se se prestrašeno il prefrigano, negda potmajno, znatiželno, i još sakak nalukavle na se strane sveta.

Al, se je menje takvih starih hiž. Se je menje lublenih malih obločecov, črvivih prosnic i najlepše zelene mahovine. Povečte, jel ne?!

Kaj morti još nešče misli tak premeče?

Kaj još nešče za njimi žaluje?

K meni dojdite.

I na kraju bomo rekli:

Pak je jeno vreme preletelo

koje neje se, ali je svojo dušo melo.

Foto: Vladimir Kostjuk (iz serije PORTRETI GRADA, 1996.)

Martin Mihaldinec

MJESNA VLAST (ODLOMAK IZ NEDOVRŠENOG ROMANA "CRVENI PIJETAO")

Srpanjsko sunce pripeklo je svom žestinom. Jara je titrala po crvenim seoskim krovovima i pritiskivala težak zadah đubrišta izmiješan sa smradom močene konoplje. Stoljetne lipe tužno su objesile lišće pokriveno debelim slojem prašine. Ulica je u to ljetno prijepodne bila stravično prazna. Sve živo uteklo je negdje u hlad kao i jato gusaka koje su ispod lipa otvorenih kljunova hvatale zrak. Nalikovale su na netom izvađenu ribu, koja pokušava uhvatiti zrak.

Činilo se da je selo zamrlo pod pritiskom ljetne žege. Na nebu niti jednog oblačka ni daška vjetra, a sunce kao da se zainatilo i želi dokazati da će spržiti sve zelenilo na zemlji. Seosku tišinu tek bi prekidalu povremeno klepetanje roda, koje su raširenih krila štitile mladunčad u gnijezdu od ljetne pripeke. Negdje u dubini sela dopirao je podmukli tutanj vršalice, jer je vršidba unatoč ljetne žege bila u toku. S potoka je dolazio ciktaj razigrane djece koja su već u prijepodnevnim satima navalila na kupanje. I to je bilo sve što je odavalo barem neki znak da u selu ipak postoji nešto živo.

U centru sela, zgrada NOO-a utonula je u krošnjama lipa. U kancelariji predsjednika od jutra se vijećalo. Oko stola na rasklimanim stolicama okupila se mjesna vlast i rješavala tekuće probleme. Kancelarija je djelovala nekako sumorno i jadno kao i svi prisutni okupljeni oko predsjednika. Jedini mali prozor koji je gledao na ulicu bio je opskrbljen debelim željeznim rešetkama kao da se radi o zatvoru, a ne o uredu mjesne vlasti. Na zidu portreti "trojstva": čelava lubanja velikog Lenjina, okrutno brkato lice vođe Staljina i ispijeno lice u uniformi druga Tita. Nakrivljeni okviri bez stakala pružili su pravi užitek muhama da izvrše dekor po licima uvaženih državnika. Na zidu se još isticao ogromni čavao pretpran nabijenim spisima, bio je to "urudžbeni zapisnik" na koji se odlagala pristigla pošta. Svježe namazan pod crnim podnim uljem bio je garancija da se na njemu ne zadržavaju buhe i slična gamad. Jedino su opušci razbacani po podu razbijali svojom bjelinom crnu podlogu poda. Istini za volju u kutu sobe nalazila se pljuvačnica u koju je trebalo bacati i opuške, ali se toga očito nitko nije pridržavao. Pljuvanja po podu ipak nije bilo, jer je na to upozoravala parola Crvenog križa stavljena iznad pljuvačnice na kojoj je crvenim slovima pisalo: "Ne pljuj po podu!"

Predsjednik Miško Merodavni (bila mu je to poštapalica - mjerodavni koju je tko zna gdje pokupio pa se njom vrlo često služio) nije uživao osobiti autoritet među prisutnima. Naime, za predsjednika je postavljen kao neko kompromisno rješenje između komunističke vlasti i sela. Merodavni je bio stari HSS-ovac prilično obljubljen u selu koji se nije kompromitirao za vrijeme rata. Službena vlast omrznuta zbog prisilnog otkupa poljoprivrednih proizvoda tzv. viškova i "dobrovoljnog" rada na koji su tjerali narod u sječu bilogorskih šuma, lukavo je pribjegli takvoj kombinaciji da predsjednik ne bude iz njihovih redova. Merodavni se osjećao dosta nelagodno, jer su članovi KP i SKOJ-a uvijek zasjedali bez njegovog prisustva, a on je morao zaključke provoditi u djelo. Teško je reći što ga je zapravo držalo na tom položaju, možda mu je godila vlast ili je razmišljao, da u tim teškim danima ipak nekako pomogne svojim ljudima?

Merodavni je bio visok mršav šezdesetogodišnjak, potkresanih hitlerovskih, žutih brkova. Čizme visokih tvrdih sara nosio je i zimi i ljeti pa ih nije skidao ni po ovoj pasjoj vrućini. Isto tako skoro nikad nije skidao šešir pa ni u kancelariji. Tek kad bi ga nešto naljutilo ili kad bi imao nešto posebno važno reći na momenat bi posebnom teatralnom gestom podigao šešir, ali ga ponovo spustio na glavu. Pušio je svoj omiljeni "arnaut" smotan u novinski papir, što je zbog nepodnošljivog smrada posebno ljutito njegove suradnike.

Danas je pak taj smrad prevršio svaku mjeru; miješao se sa smradom podnog ulja, teškim zadahom oznojenih tijela, a čini se kako je sve nadvladao zadah nogu, referenta za otkup, Pere. Kako je god micao prstima u svojim apostolkama tako je dopirao smrad njegovih tko zna kad opranih nogu. A taj Pero bio je poseban čovjek, pouzdan i odan režimu nije prezao ni od čega samo da se dokaže, a u tom je zaista imao puno uspjeha.

Foto: Vladimir Kostjuk (iz serije PORTRETI GRADA, 1996.)

POT

Saki ima svoje pote
stezo svojo je zebra
najnem nosi štrofe, špote
muk i jadov jeno ral

I ja imam pota svega
svojo stezo, lojtro, brv
tu me saki gnete, fega
guli kožo, cmrče krv

Preorali so mi pota
nakopali štorge najnem
i napeli širom drota
naj opanem, nogo zvarnem

Zgulen, zvošččen sem se digel
saki pot na noge stal
kak spečeni stari cigel
ne bom više f stene spal

Bom se fputil svojem potom
zakaj š nega bil bi steran
ftruc bom gonol v blatu otom
makar tvoj je asfalteran

Foto: Vladimir Kostjuk (iz serije PORTRETI GRADA, 1996.)

NEZNANI JUNAK

Vidi, a gleda kamenim očima. Zna li tko je, u vrtlogu?

Nejasne misli teku vlastitim rijekom što odnosi i mulj, granje, leševe ljudske i životinjske. Izvor je kristalno čist, ali nedaleko, već je krvava voda od razapetih ruku.

Ima li preživjelih, ili su živi jedino oni mrtvi što ih voda nosi? Kako se uzdići iz blata, kako utišati dječji plač i zasititi gladna usta? Anđeli bi htjeli u njihov san.

Na raskrižju ginu junaci, na raskrižju starice mole s križevima u očima, a riječi, samo njima znane, odlaze u nebo. Mole šapatom i istinom dok se svijeća topi pod plamenim suzama, a vatrena voda vatru ne otapa, nego život rađa.

Kruh svagdašnji treba razdijeliti prijatelju, ocu, majci, bratu, sestri - i neprijatelju ako klekne i pomoli se za svoju crnu dušu, ako odbaci koplje daleko u zaborav. Podajte mu kruh da osjeti bol i savjest! Teško je oprostiti, jedino savjest oprašta živima u vječnosti. U sjeni Istine skrivaju se od Sunca, a svakim danom su mu bliži kroz nit koraka.

Proljeće:

"Gle, priroda se budi, trava se hrani ljudskim tijelima, a miriši na život. Na njoj kosti poput spomenika leže. Jedino mu hodočaste crvi, mravi, vjetrovi i lišće što u jesen otpadne.

Rekoh - proljeće, a pričam o živim mrtvacima, o otpadanju lišća. Ipak miriši proljeće, iako se osjeća i dah smrti. Cvijeće pupa, a grane su rascvjetane poput djevojaka. Leptir kruži...

Čovjek sam, davno zaboravljen na ovoj Zemlji. Samo nebo zalijeva "moj grob" kišnim suzama, jedino svjetlost osvjetljava moje ratište. Živim zaboravljen, bez svijeća i tuđe molitve. Ja sam jedan od neznanih junaka. Iako sve vrvi od života, osjećam se sâm, nijem, zagubljen, kao da lutam u sebi od zrcala do zrcala, bježeći od istine. Govorim o jeseni dok miriši proljeće.

Samo ja znam kako je neznanim junacima, kako je biti u povorci bez majčinog stiska, ali ponekad čujem u sebi jeku njenog dozivanja:

- Sine!

Zna li da živim blizu nje, u svjetlu, i da nema neznanih? Tek kad se prijeđe ovaj prag Istine, čovjek si postane znan. Iako bježi od zrcala, k njemu se uvijek vraća poput bumeranga.

Jesu li neznani junaci opomena živim ratnicima?

Opominju li grobovi buduće grobove junaka?

Proljeće je, a ja govorim o smrti, o novom životu - bez zemaljske suze."

Foto: Vladimir Kostjuk (iz serije PORRETI GRADA, 1996.)

BAKA ROZALIJA

Mala i neugledna ulica kraj malog parka. Prolazim kraj nje na posao i s posla. Ne mogu objasniti zašto uvijek zastanem, kao da nekog čekam. A u biti sve je tako obično. Prolaze poznati i nepoznati, djeca u školu, seljani u polja. Ja čekam, a dobro znam da bake Rozalije već odavno nema, a vulička bez nje ništa mi, baš ništa, ne znači. Ona je bez Rozalije tako siromašno pusta i prazna.

Samo tepka ruška cvate i ovog proljeća, premda je stara kao baka Rozalija. Došavši u Novigrad kao svi dotepenci, jedva sam našla stan. Podvornik, moj muž i ja krenuli smo od hiže do hiže kako bi našli bar sobicu. Nakon silnih prošencija, primila nas je jedino Rozalija.

Stanovali smo kod bake Rozalije u velikoj sobi sa starinskim ormarima i raspehom, s prozora koji su gledali na ulicu prepunu gusaka i prašine. Podravinu sam doživljavala kao nešto čudno, kao izazov.

Zavoljela sam baku Rozaliju, to drago mršavo stvorenje s obrubljenim licem u crnu maramu.

Nisam mnogo toga znala o životu i za život na selu, i sve što sam naučila, naučila sam od Rozalije. A ona je strpljivo nosila svoje životno breme još od onog dana kad joj se muž nije vratio iz Galicije ostavivši joj samo žensko dijete. Podigla je baka svoje dijete, sretno je udala i dobila troje unuka. Ubrzo zatim umire joj jedina kćer, a Rozalija ostaje s unucima i zetom. Odhranila baka svoje unuke, dočekala i praunike u vječnom odricanju. Preživjela dva rata, bolesti, poplave, požare i pomore, a zemlja joj iz dana u dan otimala snagu.

Sjećam se da mi je Rozalija pokazivala kako da operem rublje u koritu za napajanje stoke ili kako da izvučem vodu iz bunara. Nije bilo ni kupaonice, a zahod je bio udaljen "tri dana jahanja" kako je govorila Rozalija u šali. Kad bih se vraćala iz škole gladna i umorna, znala sam da me u hodniku na stolu čeka voće ili kolač koji mi je baka ostavila prije odlaska u vinograd. Jedino što baki nisam nikad mogla objasniti zašto ne idem u crkvu. Dobro znam da je u crkvi molila i za mene, barem nedjeljom. Nije joj nikad bilo jasno zašto toliko buljim u knjige kad sam već učiteljica i zašto vječno nešto piskaram. Došuljala bi se noću do vrata i glasno rekla: "Dekla moja, noći su za spanje.", a onda bi uporno čekala da ugasim svjetlo. Dobila sam pristojan stan i trebalo je seliti. Danima sam odgađala i skupljala hrabrost da to kažem Rozaliji. Ipak saznala je to od drugih. Spremala sam svoje stvari, bilo je lako jer sav moj miraz bile su samo knjige. Čitavo vrijeme baka se motala po dvorištu i stajala kao da ne primjećuje moje pripreme za odlazak. Stvari su već bile na traktorskoj prikolici, ušla sam u kuhinju da se oprostim s bakom Rozalijom. Prišla mi je, zagrlila me i obje smo zaplakale. Obecala sam da ću često dolaziti, ali baka je znala da će sve ono što nas je vezalo pokriti zaborav.

Viđala sam godinama baku, onako u prolazu i uvijek bih osjetila krivnju što je više ne posjećujem.

Jedne zime Rozalija se teško razboljela i svi su vjerovali da će umrijeti, jasno osim mene. Ja sam tada

molila da baka ne umre i zaista, ona se oporavila.

Sjećam se kako je ležala u krevetu poput male voštanice i kako su na tom licu velike, bile samo oči.

Bilo mi je tako strano i nerazumljivo bakino prihvaćanje smrti. "Samo da bi me dragi bogek k sebi zel. Se na svetu ima svoje vreme", govorila je baka Rozalija.

Došlo je još jedno proljeće, ono podravsko proljeće što miriše na vlažnu zemlju, smrdi po gnoju. Žurila sam u školu kad ugledam crnu spodobicu kako mi domahuje rukom. Pa premda je izgledala dobro, Rozalija je upola ozdravila i trebala se odmarati. Pitam je kamo se uputila, a ona tiho izusti: "Moram na mekotu, videti jel zišla šenica". Žurila je ulicom u svojim prevelikim cipelama poput djevojčice. Umirala je baka još nekoliko puta, tako da smo svi povjerovali kako nas samo plaši, ali jednog jutra samo je zaspala. Sve je ostalo, vulička, dvorište, cvijeće u prozorima, stara struganjka, Rozalijine svetešnje suknje, mali molitvenik, a bake Rozalije više nema.

Prolazim ponekad istom ulicom, opet zastanem i čekam.

Čini mi se kao da mi tamo, u daljini maše svojom crnom maramom baka Rozalija.

ŽIVOT JE UVIJEK SAMO TAJNA

U svakoj našoj tihoj samoći
pod čipkastim plaštom nemira,
budno nas motre samo Božje oči
u svilenom prostranstvu svemira.

S ranjivim srcem na toplom dlanu,
zamotani snovima kao malo klupko
stremimo dobroti i svjetlijem danu,
slušajući kišu kad rominja ljupko.

Prati nas ponekad neka zvijezda sretna
u čudnoj ljepoti ovozemnih stvari,
a život je uvijek samo neka tajna
koja u trenutku lice nam ozari.

NIJHOV DIO GRADA

Ponekad svratim
u stare ulice
uđem u njihov dio
grada.

Ovdje se osjeća
miris davnine
slušaju priče
starih fasada.

Sa svakim korakom
prošlost se vraća
davni se dani
bude.

To živi je spomen
na minulo doba
preminule ljude.

Poneka zdanja
i danas
sa srećom druguju
a mnoge
nekad gospodske kuće
zapuštene, jadne
za vrijednim ljudima
za slavnim danima
tuguju.

Vremena se mijenjaju
ljudi se smjenjuju
a ulice ostaju
i svako doba
ureže u njih
poneku postaju.

PODRAVINI

Kod pogled doseže
tod se proteže
zelena nizina
- Podravina.

Selačko, težačko
negdašnje je breme
pretočilo vreme
stiha, polako
i za navek.

S pola so zdavnja
zginoli kosci,
kopači i brači
i konji v sprege
- više ji ne.

Vežda po polu
kombajni se šečo
a traktori s plugi
zemlo premečo
- voze vlečo.

Na podravske brazde
čovjek se kali
al' ona mu dušo,
srce ispuni
- i razgali.

Živenje mi srečno
dale za večno
te ravne nizine
moje doline

JOŠ PAMTIM POLJUPCE

U jesen, kad se i ptice rastaju
malo sivog po svemu se razlije.
Dotičem maglu usnama
i više se ne osvrćem.

A neko prošlo vrijeme
cakli mi se u očima
ko sunce predvečerja u krošnjama,
prije no što nestane.

Lepavina, 10. 09. 1995.

NAJDRAŽI POKLON

Poklonio si mi jednom
nešto.
Bilo je to na kraju
zime.
A mirisalo je
opojno
i brzo je prošlo;
baš kao ono
žuto cvijeće
u proljeće
kojemu ne znam ime.

Lepavina, 9. 04. 1996.

SAMOTNIM STAZAMA

Za mnom, daleko, ulice su grada
s tvrdim asfaltom, k'o i srca ljudi,
što im život svakom gorku pjesmu gudi:
klonuća i borbe, stremljenja i pada.

Ja sam svoju dušu pobrao s asfalta,
zgaženu mržnjom i besćutnom masom;
i ponio stazom od tvrdog bazalta
na visoku goru, gdje ju blagim glasom

pozdraviše šume, litice i vrela
kao sestru dragu. A tratine meke
pružile postelju, dok mirisne smreke
razastriješe grane, ta zelena vela.

Tu sam svoju dušu sred mekanog loga
povio u osjet zanosa i sreće.
Pa sad moja čežnja nad oblake lijeće,
a sva mi je radost - ljubav dobrog Boga!

U Kutini, 1995.

GETSEMANSKI VRT (prema drevnoj legendi)

U vrtu Getsemani, kad mjesečina je bila,
a noć rasplela tanane niti, svete;
do grma trnova rimski je vojnik doš'o
da Isusu krunu od trnja splete!

I trgao je trn, i planuo u bijesu
što ruku svoju trnjem svu izbode,
dok grm, okljaštren, nečujno plače,
što glavu krista morat će da probode.

Zasuzio je gorko, jer bilo mu je žao,
da ovjenčat će krunom glavu milu,
koju je često hladom svojim ljupkim
zaklonio u svome krilu...

Kad Isus sazna, u smrtnoj svojoj boli,
razgorjela se ljubav poput plama:
i trnov grm osuo se tog časa
prekrasnim, grimiznim ružama!

Kutina, 11. 11. 1991.

Sanda Takač

GODINA SVJETLOSTI

OTKRICA

Nečujno sam sklopila ugovor sa čovjekom izvana. Nismo se glasili govorom. Čuđenja su nas otkrila. Kako smo jednako mislili o stvarima.

I imao je istu boju glasa i očiju, izdavao se kretnjama, pozdravom, načinima. To sam bila ja.

Svakim danom sve više smo se čudili svojoj sličnosti. Ula- zila sam u njega poput uhode. Tako je i on.

Predložila sam mu igru pogađanja. Ostavljala sam mu zago- netne poruke. I sve su se šifre otvarale u njego- vim rukama.

Shvaćao me isprva nesigurno, a kasnije je počeo vjerovati u naš nijemi govor. Bila je to igra otkrivanja!

Tako sam te izdala.

Danima sam mogla ne govoriti. Misli su me hranile. Mudrost je šutjela. Tome čovjeku izvana nikada nisam rekla ti. I nikada nisam trebala govoriti, izgovoriti. Na- ša blizina, naša mogućnost dodirivanja gonila nas je u nemir.

Izdvajali smo poglede razumijevanja. Bježali smo od običnosti.

Jurili smo iz čopora. Pred ljudima smo imali tisuće načina, tisuće oblika.

A naš jedini oblik krio se u slučajnom dodiru prsta.

Imajući tisuće godina više od mene nije mogao vjerovati da bih ga ja nestašna, divlja ptica mogla zavesti kri- lima. Zato smo izabrali maštu i u najneobičnijim mislima sklonili se od stvarnosti.

Nije bilo mjesta ni vremena kad nismo postojali zajedno.

Dodirujući se daljinom micali smo prostranstva između nas. I krikove svojih unutrašnjih svijetova prenosili smo vjetrom.

Nikada nenaslućeni mogli bi hodati svijetom.

Što li je to izvirivalo iz svih naših pogleda? Kojom bi bojom slikar prikazao sve te nijanse topline i titravosti?

Kakvom pameću smo mogli obdariti naše glave i razbiti sve to u prah?

Tu nemirisnu, nedodirljivu, neposlušnu čar!

Ta nevidljiva, nenajavljena, nemirna bol! Kao da si me morao obilaziti poput aveti, poput metaka gađati moja izgrađena prostranstva mira. Kao da si me morao ljubiti nekada!

Ni čovjek izvana nije me mogao zaštititi od tebe. Kako da ti se osvetim, o podli bole? Kako da te skinem s prijestolja, moja jedina ljubavi? Ili te s mirom jedino mogu ubiti.

Budi gdje jesi. Neka ti prošlost bude tamnica.

Čudesno kao buđenje se čovjek izvana počeo micati u meni. Prvo se glasio poput jeke, zatvoren u unutrašnjosti, a onda je počeo odrastati u meni. Bila je to najugodnija tiranija moga mira! Bio je to najlagodniji nestanak tebe!

Čovjek izvana opasao me poput bedema svojim širokim rukama. Svju moju bol mogao je izgrebati noktima. Svju moju radost mogao je razgaliti blagim smiješenjem oka. Jesi li ga ti to poslao da te zaboravim?

Sva glasanja fuge utihnuše. Odjek mojih koraka zastrašio je put. Svirepe krvave ruže obojište se snijegom, pa se i krv i laticice i ruže otopiše.

Gdje počinje disanje? Gdje je radost moga puta? U pitanju što vlastitim glasom postavljeno je.